

PLAN RAZVOJA RAZŠIRJENEGA PROGRAMA POSVETOVALNICE ZA ONKOLOŠKO ZDRAVSTVENO NEGO

Denis Mlakar-Mastnak, Marjana Bernot, Cvetka Cerar, Zdenka Erjavšek, Irena Golob, Jožica Jelen Jurič, Mira Logonder, Darija Musič, Biserka Petrijevčanin, Brigita Skela Savič, Snežana Umičević, Helena Uršič

Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška 2, 1000 Ljubljana

Povzetek

Na Onkološkem inštitutu Ljubljana že od leta 1998 deluje Posvetovalnica za onkološko zdravstveno nego. Ustanovili smo jo glede na predviden razvoj stroke zdravstvene nege, ki med drugim utemeljuje vlogo medicinske sestre tudi kot zdravstvenega vzgojitelja. Tako pomembno vpliva na celovito informiranje bolnika o zdravljenju in zdravstveni negi, posredno pa tudi vpliva na izboljšanje kvalitete življenja bolnikov v obdobju bolnišničnega in zunaj bolnišničnega onkološkega zdravljenja in rehabilitacije.

Zaradi hitrega razvoja sistema zdravstvene obravnave bolnikov je v zadnjih letih ležalna doba bistveno krajša in vedno več onkoloških bolnikov se zdravi ambulantno ali v dnevni bolnišnici. Medicinske sestre Onkološkega inštituta se zavedamo, da ob prizadevanjih za čimprejšnjo obravnavo bolnika lahko prihaja do pomanjkljivega informiranja bolnikov glede bolezni in stranskih učinkih zdravljenja. Raziskave v svetu so pokazale, da je pri obravnavi onkološkega bolnika ključnega pomena načrtovano zdravstveno vzgojno delo. Dejansko se onkološki bolniki srečujejo z različnimi negativnimi simptomi kot posledicami bolezni in specifičnega zdravljenja, ki bistveno vplivajo na kvaliteto njihovega življenja. Nekatere neželene simptome lahko z zdravstveno vzgojo, s svetovanjem in učenjem bolnika o njegovi vlogi pri obvladovanju stranskih učinkov, preprečimo ali omilimo in s tem pomembno vplivamo na potek obravnave in kakovost življenja bolnika. Medicinske sestre so se v okviru negovalne anamneze dolžne seznaniti z bolnikovimi težavami v domačem okolju in jim svetovati način obvladovanja težav. Seveda je potrebno preveriti stopnjo njihovega znanja in informiranosti.

Aktivnosti zdravstvene vzgoje moramo zato usmerjati v informiranje, svetovanje, učenje bolnikov in svojcev ter v pomoč pri oblikovanju vrednot in stališč. Znanje in spretnosti, katere bolniki in njihovi svojci pridobijo z zdravstveno vzgojo omogočijo, da ob problemih, s katerimi se srečujejo predvsem

zunaj bolnišnice, pravočasno in pravilno ukrepajo ter so sposobni poiskati primerne rešitve za probleme, oziroma znajo poiskati ustrezno pomoč. Bolnikom tako omogočimo, da postanejo udeleženci pri sprejemanju odločitev v procesu zdravljenja in zdravstvene nege. Zdravstvena vzgoja izboljša in ohranja kvaliteto življenja bolnikov med specifičnim onkološkim zdravljenjem, okrevanjem in življenjem z napredovalo boleznijo ter omogoča kontinuirano skrb za bolnika.

Da bi omogočili kakovostno, kontinuirano zdravstveno nego tudi bolnikom, ki se zdravijo ambulantno, smo v letu 2004 v dvanajst članski delovni skupini medicinskih sester izdelali predlog plana razvoja razširjenega programa Posvetovalnice za onkološko zdravstveno nego.

Tabela 1: Področja delovanja Posvetovalnice za zdravstveno nego in obseg predloga plana razvoja razširjenega programa Posvetovalnice za onkološko zdravstveno nego.

Področja delovanja posvetovalnice za onkološko zdravstveno nego vključujejo:	Plan razvoja razširjenega programa Posvetovalnice za onkološko zdravstveno nego obsega:
<ol style="list-style-type: none"> 1. Zdravstveno vzgojo pri negi stome in inkontinence. 2. Prehransko zdravstveno vzgojo. 3. Zdravstveno vzgojo pri zdravstveno socialni obravnavi bolnikov. 4. Protibolečinsko zdravstveno vzgojo. 5. Zdravstveno vzgojo pri sistemskem zdravljenju raka. 6. Zdravstveno vzgojo pri zdravljenju z radioterapijo. 7. Zdravstveno vzgojo pri kirurškem zdravljenju. 8. Zdravstveno vzgojo pri obvladovanju okužb doma. 9. Zdravstveno vzgojo iz področja paliativne zdravstvene nege in oskrbe. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Opis pomena in ciljev zdravstveno vzgojnega dela na posameznem področju. 2. Pogoje, ki jih mora izpolnjevati medicinska sestra pri zdravstveno vzgojnem delu v posvetovalnici. 3. Lokacija dejavnosti zdravstveno vzgojnega dela. 4. Načini naračanja bolnikov v posvetovalnico. 5. Oblike dela z bolniki. 6. Dokumentiranje zdravstveno vzgojnega dela. 7. Urniki za posamezna področja in za posamezne oblike dela z bolniki.

Že vpeljana področja zdravstvene vzgoje bolnikov (v tabeli 1 so to področja od št. 1 do 4) bomo v Posvetovalnici za onkološko zdravstveno nego združili še s petimi novimi področji stroke zdravstvene nege.

Pri obravnavi bolnikov smo se odločili za multidisciplinaren pristop s sodelovanjem medicinskih sester z zdravstvenimi sodelavci Onkološkega inštituta in drugih zdravstvenih ustanov. Poleg individualne in skupinske zdravstvene vzgoje bolnikov bo Posvetovalnica za zdravstveno nego tudi izdajala zdravstveno vzgojne in informacijske prispevke oziroma navodila bolnikom in njihovim svojcem. Naše nadaljnje aktivnosti bodo, s pomočjo anketiranja, usmerjene v ugotavljanje potreb bolnikov po zdravstveni vzgoji. Poleg tega bomo za posamezna zdravstveno vzgojna področja izdelali standardne učne programe za poenotenje procesa zdravstveno vzgojnega dela izvajalcev in s tem zagotovili potrebno kakovost na tem področju.

Literatura

2. Aston V. An education programme for patients with cancer. *Nurs Stand* 1996; 11: 42-4.
3. Bastable BS. *Nurse as educator: principles of teaching and learning*. London: Jones and Bartlett Publ, 1997.
4. Hoyer S. *Zdravstvena vzgoja in zdravstvena prosveta*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije, 1995: 41-6.
5. Jelenc S. *ABC izobraževanja odraslih*. Ljubljana: Andragoški center Republike Slovenije, 1996.
6. Kiger AM. *Teaching for health*. New York: Churchill Livingstone, 1995.
7. Kristančič A. *Svetovanje in komunikacija*. Ljubljana: AA Inserco, 1995: 6-106.
8. Kristančič A, Osterman A. *Individualna in skupinska komunikacija*. Ljubljana: AA Inserco, 1999: 11-42.
9. Nemetz S, Giarelli E. Improving the quality of life through education: a pilot program of symptom management classes for oncology patients. *Am J Nurs* 2001; 102: 40-2.
10. Skela Savič B. Informiranje bolnika z rakom kot element celovitega upravljanja kakovosti. *Obzor Zdr N* 2003; 37: 107-15.
11. Velepich M, Skela Savič B, Cerar C. The role of consultancy for oncological nursing care in the education of patients and their families. In: *Practicing for the future: the role of the nurse 1 st EONS Spring Convention*. Leuven, 1998. *Proceedings. EONS*, 1998: 47.